

SEMĂNĂTORUL

BCU, Cluj / Central University Library Cluj

Anul IX. — No. 15.

11 Aprilie 1910.

CUPRINSUL

- I. Răducanu. — Politica socială.
D. Nanu. — Dintr'un jurnal (note de călătorie).
Dan. — Cântec în surdina (poezie).
D. Ionescu-Morel. — Bucur Florică (schiță).
X. — Cugetări.
Eug. Ciuchi. — Sonet.
Pagini libere : G. Valsan. — Apucături de «Critică științifică. II»
Cronica. — Informațiuni literare și artistice. Revista revistelor streine.

Redacția : Str. Vântului 12

Administrația : Str. Transilvaniei 13

BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

In țară 10 Lei
In streinătate 12 »

20 Bani Numărul

Administrația roagă pe onorații abonați ai „Semănătorului“ a-i face cunoscut adresa lor exactă pentru a se evită orice încurcătură în expedierea revistei.

Față cu cheltuelile ce ne-am impus cu reorganizarea și alcătuirea din nou a revistei, rugăm pe toți abonații noștri a ne trimete abonamentul **DIRECT** pentru că nu avem încasator. Sacrificiile materiale ce ne reclamă apariția regulată a acestei reviste sunt destul de mari și căutăm să suprimăm orice cheltueli zadarnice. Rugăm dar pe cititori să aibă această atențiune pentru revista ce se si-lește a fi tot mai bună, în condițiunile cele mai modeste.

ADMINISTRAȚIA: STR. TRANSILVANIEI, No. 13.

SOCIETATEA ROMÂNĂ

PENTRU

INDUSTRIA OXIGENULUI, ACETILENEI ȘI ALTE GAZE

BUCUREȘTI

Director general, S. EDW. HUBLIN

UNICA FABRICĂ ÎN ORIENT

pentru

ACETILENA DIZOLVATĂ

Cel mai eficient combustibil pentru iluminat. Lumină plăcută, și igienică liberă de orice pericol.

SEMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ

COLABORATORI: I. Adam., I. Agârbiceanu., N. N. Beldiceanu., I. Borcia., I. Boteni., Al. Doinaru., N. Dunăreanu., Elena Farago., G. Gane., A. Herz., Constanța Hodoș., G. Lazăr., G. M. Murgoci., G. Murnu., D. Nanu., C. Osiceanu., P. Papahagi. Ecaterina Pitiș., St. Pop., A. Popovici-Bănățeanu., Em. Protopopescu., I. Răducanu. Radu Rosetti., G. Rotică. L. Russu., C. Sandu-Aldea., I. Scurtu., I. U. Soricu. Artur Stavri., C. Teodorescu., G. Tutoveanu., G. Vâlsan., ș. a.

SOCIETATEA
"PETRU MAJORU"
POLITICĂ SOCIALĂ

O sumedenie de noțiuni din științele economice se înfățișează la noi cu un cuprins nebulos, elastic.

Diletantismul scriitorilor noștri, lipsa de cercetare și discernere serioasă, se resimte în forma nedesăvârșită, haotică, dar bombastică a expunerii. Articolele din revistele, ziarele și pamfletele noastre dovedesc acest lucru cu vârf și îndesat.

În România, față de numărul cetitorilor, avem reviste mult mai multe, — nu spun și mai bune, căci mă tem să nu greșesc — decât în alte țări. Dar ce se scrie și cum se scrie într'insele!

În loc să se descurce chestiunile, se incurcă îndelung răbdătoarea opinie publică!

*

Să luăm ca pildă noțiunea «politică socială». Să vedem cum e înțeleasă. .

Unii socot că politica socială se identifică cu apa legislativă, pe care o colorează esența socialismului.

Alții privesc orice măsură, de orice ordin ar fi, din partea statului, ca făcând parte din «politica socială».

Și cei d'întăiu și cei din urmă nemeresc ca bietul Ieremia....

*

Dar ce trebuie să se înțeleagă prin «politica socială»?

Ne vom încerca să dăm răspunsul cuvenit.

În viața socială, se manifestă contraste, «conflicte sociale», între diferitele grupări de indivizi, — clase — cari se găsesc în legături de atâr-

nare unele de altele. Aceste conflicte se desfășoară înaintea noastră; și ziua de mâine le va cunoaște.

Utopiștii ne spun, făgăduindu-ne paradisul terestru, că ei sunt în stare să clădească o viață socială, (automată) fără frământări lăuntrice, dacă răstoarnă bazele societății de azi. În afară de clasicii utopiști, — în această categorie de visători intră și socialiștii «*constructori*». Luptele de clasă ar lua sfârșit, după ei, cu chemarea la viață a «*nouei societăți!*»

Individualiștii în științele economice amestecă, din potrivă, luptele de clasă cu un proces natural, din care cei puternici ies învingători iar cei slabi învinși, pe sfânta dreptate. Precum vedem două concepțiuni cu totul opuse. O «*politică socială*» propriu zis nu întâmpinăm nici la unii nici la alții.

«*Politica socială*» în înțelesul larg al cuvântului însemnează toate măsurile ce se iau, fie de către stat sau alte corporațiuni publice, fie de către instituțiuni particulare, cu scopul de a se atenua luptele de clasă din prezent, în cadrul societății moderne.

«*Politica socială*» a individualismului economic e negativă. «*Ordinul natural*» al vieții sociale — moștenirea dela fiziocrați, — nu trebuie fiindcă nici nu se poate, să fie atins, modificat de vre-o putere convențională, spre pildă de stat. Libertatea desăvârșită să domnească! Lumea merge dela sine. Deci, postulatul liberalismului economic în politica socială a fost: să lăsați lucrurilor mersul lor natural! *Vae Victis!* Luptele de clasă există, dar statul nu le poate nici înlătură nici alteră.

Și socialismul nu cunoaște politica socială în înțelesul ei larg. De ce? Fiindcă el care pretinde nivelarea claselor sociale, nu poate admite încercările de *atenuare* a luptelor de clasă în cadrul societății întemeiate pe principiul proprietății particulare și al liberei cerinți.

«*Politica socială*» e reflexul curentului nou din științele economice în întreaga politică economică din ultimii decenii.

Noua școală a influențat mult politica economică din urmă. Unul din organele sale, *Societatea pentru politica socială*, înființată în 1872, în Germania, ne-a adus un admirabil material în cercetarea stărilor sociale.

Noua școală economică, școală etică, realistă, dezvoltată mai ales în Germania, a formulat «*politica socială*» în înțelesul adoptat astăzi pretutindeni.

Nu vrem și nu ne e îngăduit să înșirăm aci controversele teoretice asupra noțiunii de „*politică socială*», cum reiese din lucrările lui *Loreng. v. Stein, A. Wagner, W. Sombart, v. Bortkiewicz, van der Boght* etc.

Ne vom mulțumi să redăm aci cât se poate de scurt rezultatul principal al discuțiilor.

Politica socială în înțelesul larg al cuvântului, având de scop o

armonizare cât mai mare a forțelor din viața unui stat, într'adevăr cuprinde o bună parte din legislație dar nu toată legislația unei țări. Se poate vorbi în aceste cazuri de înrăurirea politicei sociale în politica financiară, industrială, vamală dar, nu știu ce ar căuta, ce influență directă ar avea, politica socială spre pildă în politica externă.

Scopul politicei sociale în acest sens nu poate fi cu alte cuvinte, decât o distribuire cât mai dreaptă a bunurilor culturale și materiale între diferitele clase ale unui stat.

În înțeles restrâns, ea, politica socială, se ocupă numai cu procesul vieții economice și mai ales cu legătura dintre clasa muncitoare și aceea a întreprinzătorilor și capitaliștilor.

În acest înțeles, scopul ei nu este altul decât: ridicarea clasei muncitorești din punct de vedere material, moral și cultural, față de celelalte clase în genere, și față de întreprinzători și capitaliști, cu cari lucrătorii se găsesc mai ales în legătură de atârnare reciprocă în deosebi.

Idealul politicei sociale e expresiunea stării culturale generale. Noțiunea de dreptate socială existentă, o noțiune schimbătoare în cursul vremii, dictează țelurile unei anumite politici sociale,

Eficacitatea măsurilor de politică socială atârnă și de clasele de sus, cărora li se iau prin constrângere, anumite privilegii sau carcedează unele drepturi în favoarea celor de jos, dar și de aceștia din urmă, dacă sunt în stare să profite de foloasele ce li se oferă sau pe care și le propun să le înlocuiască singuri, prin propriile lor puteri.

Intr'o țară cu un nivel cultural larg, politica socială tinde să treacă din mâna statului în mâna celor direct interesați la inițiativa particulară. Exemplul clasic: Anglia. Acolo eficacitatea măsurilor de politică socială e mult mai mare decât într'o țară unde majoritatea populației este incultă și flămândă, unde o minoritate stăpânitoare nu înțelege rostul ei și nu cedează privilegiile de fapt; aci statul trebuie să încerce a face, aproape singur, politică socială multă, dar puțin eficace. Pilde, nu avem nevoie să înșirăm.

În primul caz luptele de clasă se prezintă sub o formă latentă, civilizată, pe când în al doilea ele iau înfățișarea unor erupțiuni vulcanice, periodice, sălbatice și sunt cu mult mai primejdioase.

În măsura în care statul se transformă în adevărat apărător al celor slabi, în aceiași măsură politica socială va avea rezultate mai mari și va fi în stare să previe catastrofe sociale, ocrotind clasele de jos până în ziua în care ele singure vor ști să ceară și să cucerească un nivel de viață mai ridicată.

DINTR'UN JURNAL

— croquiuri și gânduri —

In tren spre Predeal.

I

Peste hotare! Ce farmec, ce ușurare cuprind aceste două cuvinte pentru pribeagul cu mijloace restrânse care a sorbit odată din razele civilizației apusene și e pururi însetat de a mai vedea o pânză luminoasă, o statuă nouă eșită din daltă vr'unui maestru, o muzică executată de muzicanți încercați. Peste hotare! Ce bucurie când poți să le treci cu punga doldora!

S'a spus cu drept cuvânt că ceva din vechii strămoși nomazi trebuie să se deștepte în tine, de îndată ce cu sosirea verei îți așezi lucrurile în geamantan și o pornești, — Unde? — Unde înemerești! Ce te mână? Nădejdea că vei mai uita de necazuri! — Altă lume, alt suflet. Iai cu tine numai dulcile amintiri, credincioși tovarăși de drum.

Iată-mă în compartimentul vagonului.... Peste câteva clipe trenul o să se urnească..... Observ că nu numai «amintirile dragi» mă vor însoți. În fața mea sunt două bucureștence rotofee. Probabil trebuie să se ducă pe la Elöpatak, vilegiatura de tradiție a bunicelor noastre burgheze, tradiție care se mai păstrează încă în lumea micilor negustori... Și apoi, vorbesc prea bine românește vecinele mele, ca să mai poată vorbi altă limbă a pământului, și să aibă îndrăsneală să cutreere prea departe mări și țări!

Una dintre ele e încă în puterea vrâstei, deși îi cam place să se laude într'una cu bătrânețea, cea mai bună probă că grozav o plictisește apropierea acestui mosafir nepoftit.

Cea de a doua e în toiul tinereții pline. Rotunjoară, cu hărbia și buzele voluptoase, ochii ei prietenoși afară din cale, nu știu de ce pun o perpetuă întrebare amatorilor: «oare credincioasă să fie bărbatului?»

Amândouă rād cu poftă de-ți fac și ție gust să le ții isonul. Le petrece până la gară domnu Nicu, o gravă și amărâtă mutră de funcționar; și-o fi având motivele dumnealui să fie necăjit și să nu spue la nimeni. Numai pometele obrazilor și desnădăjduitele mustețe căzute'n jos, vorbesc de-o jale, de-un of ascuns, pe care bucureșteanca cea tânără se vede că nu preă le pune la inimă.

Când mai erau câteva minute până la plecare, femeia mai în vrâstă scoase un suspin de îngrijorare :

— .A! ce eram să uit, uita-m'ar moartea, nene Nicule: iacă bani pentru Azor. Să nu-l lași muritor de foame.... (și aci aruncă o

ochiadă ștregărească spre ceă tânără) te-oi pune și eu la curent cu tot ce-o face scumpa dumitale jumătate... Vezi îngrijește bine de Azor.

Pe banquetă de alături, o germană înaltă, frumoasă, citește un elegant volum de poezii. Figura senină, poartă totuși nu știu ce urme ale unei foste iubiri, ale unei fericiri brusc și pe vecie întrerupte, ale unei dureri, cu mândrie și în tăcere îndurate.

Alături de dânsa, o fetiță de patru ani; la fie ce clipă o întreba stăruitor «mamă, ce-i aia?»... E unul dintre cei mai frumoși copii ce i-am văzut vre-odată... Obraji bucălați, brațele grăsuții au culoarea șerbetului de smeură. Fruntea minunat boltită dă o lumină francă feței pe care nu o au frunțile înguste, -semnul uscăciunii sufletești și al ipocriziei.

Ochii albaștri ai copilei îți amintesc de îngeri din tablourile renașterii italiene.

Mă uit și la mamă, mă uit și la fetiță; fetița nu are nimic în liniile trăsăturilor de la mamă, ci numai blândeța și distincția ei cumințe. Mă întreb dacă o parte din durerea ei ascunsă, depărtată, care-i învâluie chipul într'o umbră pe care o ghicesc așa de bine de câte ori o întâlnesc pe unele figuri, nu isvorește pentru biata mamă, de la încântătorul copil ce-i stă în față! Dacă-i așa—și sunt lucruri cari nu se distainue dar se simt totdeauna cu precizia adevărului ce vorbește prin semnele mute ale unei tainice evidențe,—copilul acesta e menit să nu știe nici odată câte dureri a îndurat maica-sa pentru ea, inima care o iubește mai mult pe lume!.. Va trăi totdeauna neștiutoare de ele și poate tot neștiutoare le va ispăși. De aci vor fi isvorând senzațiile acelea nelămurite pentru unii din noi, de a dori cu sete să ispășești o vină pe care nu o cunoști, de a fi mai pregătit să primești o durere, ce-ți pare că preă întârzie, de cât să îmbrățișezi fericirea care-ți stă în față și te așteaptă! Căci nu se poate să fii nevinovat, când tu ai pricinuit o durere mai mare de cât cele sortite în firea lucrurilor. Ea se întoarce, și mută, ascunsă (dar totuși prezentă undevă, în jurul tău, ca umbra ta proprie) îți cere despăgubiri. Și tu le dai, deși nu știi de ce; ești bucuros că te-ai scăpat de o neînțeleasă datorie pe care ai întârziat prea mult s'o plătești.

Ce odihnitor lucru e, să te pătrunzi de ideea că tot ce ai dobândit cu drept sau pe nedrept, trebuie să plătești la vreme, și cu dreaptă dobândă,—mai ales atunci când ți se pare că ești prada unei nedreptăți! Ce bine e să știi că desnădejdea ta de astăzi este vechea desnădejde a celui căruia i-ai pricinuit'o! Uite-o: la vremea hotărâtă, fatală, ea se întoarce la tine ca o veche cunoștință ce-ți eră de mult datoare

să-ți întoarcă vizita; și e bine pentru sufletul nostru să plătim cu resignare datoria creditorului ce nu ne-a uitat... Resignările întăresc, și în urma lor fericirea nu ne mai găsește slabi și incapabili de a o prinde în fluturătorul ei sbor pe lângă noi!.. Ori ce deziluzie prin care trecem, ne lasă în suflet piedestalul trainic al unei fericiri ce vine!

Acestea le citeam pe pagina albă a aței frunți mândre, prin care se străvedea sufletul ce și învinsese propriile-i dureri.

Mumă și copil,—erau din rasa frumoasă a celor ce și cuceresc singuri liniștea....

1908 Iulie 1.

D. Nanu.

CÂNTEC ÎN SURDINĂ

Când norocul vine	Umbră-i mă cuprinde
Mijlocul nu-i prindem,	Palidă... mi-e frig...
Când s'a dus departe	Un pian suspină
Brațele-i întindem.	Cântece de <i>Grieg</i> .
Cât de altfel sună	Dusă-a fi de-apururi
Vorba-i de demult,	Primăvara vieții,
Când scrisori din vremuri	Pragu-mi troeni-vor
Le citesc... și ascult!...	În curând nămeții...
Unde mi-a fost gândul ?	Vaduri înghețate
Cum n'am înțeles?	Câmpul l'or încinge,
Toamna pică 'n geamuri.	Peste-a mele visuri
Trist, mărunț și des...	În curând va niuge.

Ceru-și strânge 'n nouri
A stelelor turmă
Ah! ce tristă este
Toamna cea din urmă!

Dan.

BUCUR FLORICĂ

Căsuțele dela marginea orașului, acoperite de zăpadă seamănă cu niște moșnegi mici, încovoiați sub povara anilor. Ici și colo, se zăresc câteva ochiuri de lumină... și înăuntru s'aud glasurile senine ale copiilor, bucuroși de venirea lui «Moș Crăciun.»

Ninge încetișor cu fulgi mari, cari par'că se coboară obosiți pe un covor alb, fără de sfârșit.

Printre cele din urmă case, e și dărămătura lui Bucur Floricică. Care copil nu-l știe și cine n'a aflat prin câte a trecut el?

Acum duce pe la oameni apă cu donicuțele — și asta o face cu multă greutate, că-i bătrân și nu mai are putere.

În odăiță e cam frig... și 'n noaptea aceea nu poate de fel să doarmă...

A încercat să închiză ochii; și-a acoperit fața cu invelitoarea nvechită, ruptă; s'a întors spre părete, dar degeaba.

Uneori auzeă că cineva bate în ferești și că-l strigă pe nume; Floricică, Floricică. Se 'nfioră grozav și-și afundă capul în perini... și într'o clipă, simte că-i apucat de mâini nevăzute, care-l sgârie de-i dă sângele...

I se pare că acele mâini au să-l strângă de gât. Se ridică deodată în sus, dădă cu brațele în lături căutând să se apere... și apoi slăbit de tot, căzută iarăși jos și-și înfundă capul în velințele mototolite...

De afară în lumina unui felinar se zărește minunatul joc al fulgilor de zăpadă.

Arare s'abate vântul pe la geamuri — și se îndepărtează înfiorat spre locuri necunoscute.

În casă e întunec de tot.

Cum stă moșneagul cu ochii închiși și cu mâinile mari, noduroase, pe ei, s'adoarmă mai de grabă, i se pără că ușa se deschide și cineva intră în casă.

A înghețat tot, de frică și s'a ghemuit în fundul patului.

Nu mai știe dacă trăește... Auzeă răsuflarea greoaie, obosită, a aceluia, care pătrunsese înăuntru și se apropiă de patul lui.

Vru să-și întoarcă fața spre el... dar par'că în acea clipă, niște mâni subțiri, înghețate îl atinseră... și primi în cap o lovitură puternică. Scoase un țipăt îngrozitor, stătă o clipă... și se sculă în sus zăpăcit.

În odaie nu eră nimeni. Vântul deschisese ușa cu sgomot — și tovarășul lui Bucur Floricică — un câne mare, lățos, intră înăuntru, gudurându-se pe lângă patul stăpânului.

Rămase înfiorat.

De-afară se auziau șoaptele copiilor, cari vreau să vie cu colinde la moș Floricică... dar nu vroiau să-l deștepte.

Ii aude cum se îndepărtează și apoi cum s'au oprit la un vecin și-au început să cânte :

Florile dalbe,
Florile dalbe...*

Ostează și cade iar cu fața în pernă...

Mulțimea amintirilor triste, dureroase, îi apasă grozav sufletul... Se simte străin de bucuria cea nemărginită care cuprinde o lume întregă, de Crăciun.

Ziua aceasta 'i-a adus lui nenoroc, a' fost începutul zilelor de suferință...

...De mult, de mult, abia de-și mai aduce aminte, a rămas fără de femei; avusese o fetiță — o mândrețe de copil!

Cum a crescut-o numai el știe!

La ea se gândește acuma și nu poate să se hodiească o clipă... Nu sunt de cât trei ani de atunci... se făcuse mare. În ajunul Crăciunului... par'că o vede cum s'a apropiat de el și 'i-a cerut așa de cuminte gologani să cumpere covrigi și mere pentru colindători. 'I-a dat... Iar ea s'a dus și nu s'a mai întors... Unde-o fiplecat? Cine știe? Cât n'a căutat-o bietul Floricică, dar n'a găsit-o nicăiera... Mai zilele trecute un vardist bătrân, care-o cunoștea pe «nepoțica», i-a spus c'ar fi văzut-o numai în mătăsuri îmbrăcată... ca pe-o femeie bogată, din lumea mare, pe o stradă într'un oraș departe.

Și acum își aduce aminte de tot ce i-a spus prietenul lui. Gându că de unde o fi având ea atâția bani, îl muncește într'una și fel de fel de chinuri îi trec prin minte.

Începù să plângă bietul Floricică...

....A trecut de miezul nopții... Colindătorii s'au mai rărit. Vântul bate mai tărișor, viscolește... un fior cald îi străbătù întreg trupul... începù să-i vâjâie urechile.

Șovâind, se dete jos din pat, stătù câteva clipe, se încordă— avù parcă dorința vinovată : să simță în pumnii lui pe copilița-i perdută și necinstită, s'o strângă puternic, puternic de tot, s'o sugrume.

Făcù câțiva pași, deschise ușa și eși afară. Cănele se strecură pe lângă el.

Vântul aspru îl isbi în față... Merse vre-o doi pași, șovâi... ridică pumnul în sus ca și cum ar fi vrut să lovească pe cineva... apoi căzù jos mototol.

Cănele se așeză jos lângă el mârâind, și începù să-i lingă mânilor care-i înțepeniseră.

D. Ionescu-Morel.

C U G E T A R E

Cruțările de pedeapsă tulbură câteodată așa de adânc, în cât vinovatul, care mai are o parte bună în el, țipă că e o lașitate să nu-l pedepsești ... ceva mai blând.

S O N E T

Zâmbești mereu, dar zimbetu-ți nu cată
 Pe nimenea din cei ce-ți stau 'nainte,
 Ci tuturora-l dărui să-i alinte:
 Ca florile mireasma lor bogată.

Și nici suspin, nici jale în cuvinte
 Spre-a bănuî că suferi vreodată;
 Doar une-ori privirea 'ntunecată
 Ne zice cum că zimbetul tău minte.

Și ăst-fel, tu, supt vălul tăinuirei,
 Ai farmecul îngâduratei lune —
 Și farmecul ce-amurgu-aruncă firei:

Iar, când spre noi ridici a ta privire,
 Făptura-ți toată pare a ne spune:
 E dulce nenorocul din iubire...

Eug. Ciuchi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 PAGINI LIBERE
 Apucături de critică științifică

II.

O caracteristică a sofistului e că ținta lui nu e aflarea adevărului, ci motivarea neadevărului pe care l-a spus sau îl spune. De aceea polemica sofistului ia o fisionomie specială. Drumul lui are cotituri infinite, desigur în care sofistul dispăre ca să apară cine știe unde, curse ascunse bine sub potecă, și în care îți poți frânge gâtul. Însă acest drum îi poate aduce și sofistului nenorocire. Dacă cineva îl urmărește îndărătnic, sofistul se poate rătăci singur pe cărările lui, ca Avesalom, și poate rămâne spânzurat în desigurii, și poate cădeă într'una din prinzătorile lui așa încât să nu mai iasă zdrăvan.

Cu riscul de a fi amănunțită, prima parte a acestui articol a trebuit să urmărească pas cu pas pe d. Dragomirescu. Plicticoasă (pentru cititor) îndatorire, însă necesară. Trebuie să dovedesc, vorbă cu vorbă, așa în cât cititorului să nu-i mai rămână umbră de îndoială, care sunt apucăturile în polemică ale d-lui Dragomirescu, cel care se proclamă conducător al criticii și creator de curențe literare.

Am numit această polemică un caz de experiență literară, fiindcă în adevăr, cu prilejul unei contradicții, au eșit la iveală, ca într'o experiență, una câte una din *apucăturile critice* d-lui Dragomirescu. În a

doua parte a acestui articol se va vedea cum d. Dragomirescu e silit să-și dea pe față chiar unele *principii* care caracterizează minunat critica sa. Deci mersul acestei polemici e ascendent; de la un caz particular se ridică la discuțiunea unor principii, până vom ajunge la caracterizarea definitivă și dovedită a acestui fel de critică.

Eu am dovedit că d. Dragomirescu se contrazice și asupra prozei și asupra poeziei mele. Fiindcă d. Dragomirescu neagă aceasta și susține că în ultimul timp mi-a apreciat numai poezia, îl voi urmări în justificările sale relative la poezie. D-sa exclamă: «Mecanismul sistemului meu critic, (vorbesc de critica curentă), mi-l demasc eu singur» (Falanga No. 10) Da? Cu ce prilej? Ne ducem unde ne trimite d. Dragomirescu (Conv. crit. III, p 6) și găsim că e vorba... tot ca să scape de o contradicție! Hm... Dar să vedem «mecanismul» așa cum îl formulează inventatorul, în ultima ediție:

— «Lauda unei bucăți nu implică lauda scriitorului, luat în întregul lui, precum nici blamul unei lucrări nu implică blamul întregii activități a autorului ei.» (Falanga No. 10)

E adevărat că blamul unei lucrări artistice nu implică blamul întregii activități a scriitorului, dar ce are a face asta cu cazul de față? Eu nu învinuesc pe d. Dragomirescu că a blamat o lucrare, ci că prin cuvintele «oarecare» și «et tutti quanti» a blamat o întreagă activitate artistică. Deci afirmarea d-lui Dragomirescu e justă, dar nu e în chestie. Deci sofismă.

Partea întâia a frazei ar fi în chestie, dar nu e justă. Ar fi în chestie, căci dacă «lauda unei bucăți nu implică lauda scriitorului», atunci lauda pe care o face d. Dragomirescu «Cântării primăverii» nu e în contradicție cu «oarecare». Inșă în recenzia de care e vorba, afară de aprecierea unei poezii, e și o apreciere care privește *pe poet în genere*; când zici: *poetii tineri, mai cu seamă când au talentul lui Vâlsan*, înseamnă că apreciezi nu o poezie, ci pe poet. Deci contradicția semnalată de mine, rămâne. — Dar chiar dacă d. Dragomirescu nu m'ar fi apreciat ca poet, ci ar fi lăudat, cum o laudă, numai poezia aceea, (ca să nu-i mai aduc aminte de alte laude orale, relative tot la poezii, laude făcute față și cu alte persoane), eu cred că contradicția tot rămâne.

Un scriitor nu se ia «în întregul lui» cum zice d. Dragomirescu, cu toptanul, adunându-se bucată cu bucată și stabilindu-se apoi o *medie* pentru toate bucățile. Arta uită ori câte lucruri mărunte are un artist, și ia în seamă numai ce a făcut bun; nu-l poate uita pe artist chiar dacă a făcut *o singură lucrare bună*. Le sonnet d'Anvers, adică o poezie de patrusprezece versuri, a nemurit pe un literat care n'a mai făcut de cât lucrări foarte slabe. Și tot așa în toate artele. — Deci

lauda unei singure bucați, când o recunoști, te obligă să nu-ți mai poți exprima fără restricție o apreciere contradictorie când e vorba de activitatea întreagă a poetului. Și d. Dragomirescu așa a făcut.

D-sa adaogă ca o întărire: «Critica mea se adresează la opere... ca și când n'aș ști cine e autorul lor». Eu tocmai asta contest și dovedesc că nu e așa, iar d-ta combați afirmarea mea printr'o afirmare opusă. Acesta nu e un argument.

Dar cazul devine foarte interesant când d. Dragomirescu invoacă încă un principiu al criticeii d-sale. E interesant fiindcă d. Dragomirescu arată singur norma după care alcătuește buletinele lunare și săptămânale cu care constată starea de sănătate a literaturii noastre:

«Dintre numeroasele *calificări* sau *caracterizări* pe care un critic le întrebuințează ca să clasifice o lucrare literară, numai unele, prea puține, cuprind *judecări estetice*; numai prea puține, adică, privesc *valoarea* sau *gradul de frumusețe statornică* a operelor judecate; cele mai multe caracterizări sunt doar *judecări psihologice*, care *definesc impresia* pe care vrea să ne-o facă scriitorul, dar nu și excelența artistică cu care o face». (Falanga No. 10).

Deci, d-voastră, poeți și prozatori, care vă îmbătați cu laudele d-lui Dragomirescu, sau care vă indignați de deprecierile sale, luați aminte! Dacă v'a lăudat, gândiți-vă că „*cele mai multe*“ caracterizări ale sale sunt doar *judecări psihologice*. Și ce e cu *judecările* astea? Ele «definesc *impresia pe care vreți să ne-o faceți*» voi, scriitorii. Adică voi vreți să ne faceți impresia că sunteți oameni de geniu, și d. Dragomirescu, cu obiectivitatea d-sale, definește numai această impresie «dar nu și excelența artistică» cu care o faceți. Așa dar, iubiți prieteni, o decepție. Dar și o speranță! Căci dacă sunteți ponegriți, luați aminte că numai «unele, prea puține» din caracterizările d-sale cuprind *judecări estetice*. Așa că puteți voi să fiți prigoniți. Nu vă sperați, că există mijloace de reparare. Invărțiți lucrurile cum credeți mai bine ca d. Dragomirescu să declare că odată a făcut asupra voastră numai niște *judecări psihologice* și atunci ați scăpat.

Dar dacă un scriitor curios ar întreba: Care e semnul după care se deosebește *în ce scrie d. Dragomirescu*, o judecată estetică de una psihologică, ca să știm și noi și publicul când d. Dragomirescu face pe una și când pe alta, ca să avem o garanție față de această subtilizare posibilă de înțelesuri?

Până acum d. Dragomirescu nu s'a pronunțat asupra acestui punct.

În orice caz, nostime *judecări psihologice*! Cum pot ele scăpa de incurcătură, și ce minunat mijloc de a ține legat pe un scriitor. de a-1 pedepsi când i-ai făcut avansuri și nu vrea să le ia în seamă, sau când

a fost lângă tine și acum numai e, și în același timp de a rămâne, tu critic, curat și luminat !

Trebue să recunosc: acest fel de judecată psihologică e a d-lui Dragomirescu. E unul din principiile originale ale criticei sale și îmi pare bine că l'a formulat singur, căci voi mai aveà nevoie de el. Inșă asta nu e critică, ci cum am mai numit-o, *politicărie* literară.

Se pare că d. Dragomirescu nu e mulțumit cu tăria acestui principiu, căci îl părăsește curând ca să recurgă la alte argumente. Iată unul :

«Pentru ca d. Valsan să văză că nu poate să se plângă că l-aș nedreptăți (când m'am înjosit eu astfel în fața d-lui Dragomirescu?)... n'are de cât să citească critica pe care i-o fac pe aceeaș pagină poeziei ui Cerna «Chemare». Se. potrivește lauda?...» (Falanga No. 10).

Ciudate metode ! Ca să văz că nu sunt nedreptătit eu,... să citesc ce spune d-sa despre Cerna ! Foarte bine, d-ta lauzi pe Cerna, dar par'că e vorba de o contrazicere care mă privește *pe mine*, nu pe Cerna.

Aci, d. Dragomirescu adaugă :

Eu întrebuițez «metoda științifică de comparare literară» (Falanga No. 10 și 12). Eu vorbind de Cerna și pomenind de d-ta nu puteam să-ți zic de cât «oarecare», precum și dacă aș vorbi de Dante și aș pomeni pe Cerna, nu aș putea să-l numesc *pe* acesta din urmă de cât oarecare. ¹⁾

Metodă științifică ! Nu-ți mai convine un literat pe care l'ai laudat odată ? Numai de cât, apropiindu-l de altul mai mare, îi dai epitetul de oarecare. Apoi cu sistemul acesta, afară de cele patru-cinci genii mari ale omenirii, toată literatura lumii e făcută de oarecare. Și cu «mecanismul» acesta firește că scapi de orice contradicție. Cu ajutorul unei astfel de comparații se apropie aprecierile cele mai contradictorii asupra aceluiaș scriitor. Dar lumea e obicinuită să ceară mai multă cinste și mai multă stabilitate în aprecieri la un critic, mai ales când pretinde că pornește dela o *știință* a esteticei și când întrebuițează metode *științifice*. Știință înseamnă, pe lângă altele statornicie și obiectivitatea ; d-ta sub titlul de științific îmi introduci o variabilitate în raport cu interesele d-tale. Noțiunile nu sunt de gumă ca să se umfle și să se strângă, după cum criticul e în pericol sau nu. Ori cât ai întinde și ai lungi pe oarecare, ori cât ai aduce în sprijin comparația, nicio-dată, nimeni nu se va gândi că subț acest oarecare se ascunde înțelesul de prozator eminent și talent deosebit în poezie. Și asta înseamnă că

¹⁾ În ultimul număr, Falanga No. 13, după ce rectifică mereu, adaugă : calificativele oarecare și cineva «n'au valoare *de cât prin comparație*». Bietele epitețe ! Au rămas adevărate umbre. Și totuș după ce le-a prefăcut atât de mult, d. Dragomirescu nu vrea să recunoască contradicția.

nu dai ce se cuvine scriitorului și că înșeli publicul care are încredere în d-ta, ca critic. Astfel de rezultate obținute, cu metoda științifică, nu se găsesc niciodată la criticii cu adevărat obiectiv.

Firește comparația e întrebuințată în știință, dar când ea dă rezultate ca cele de sus, asta înseamnă nu că metoda e falsă, ci că întrebuințatorul o exploatează. Căci cum? Valoarea unui scriitor oare se schimbă prin comparație? Un autor este ceace este, și și de l'ai alătura de un geniu ori de o nulitate, el rămâne cu valoarea lui, *aceiași*, pentru că valoarea e *în opera lui*, iar nu în comparație. Valoarea unui literat *nu scade* prin comparație, ci numai *se lămurește*.

Dar d-lui Dragomirescu nu-i ajunge atât; caută să-mi dea lovitura de grație. D-sa după ce arată ca merite ale lui Cerna «durata și intensitatea avântului sufletesc», adaugă într'o notiță: «care sunt calitățile *esențiale* *marelui lirism*, pe care d. Vălsan, chiar de ar ști să facă versuri perfecte, nu-l va avea *nici odată!*»

Va să zică condamnat, fără recurs. «Nici odată!»! Așa dar, cu toate că sunt încă «june», cu toate că în această junie am fost un prozator eminent și un talent poetic deosebit, d. Dragomirescu mă condamnă pe vecie! Deci prezicere: *savoir c'est prévoir!* Departe a ajuns critica științifică. — Totuș mă mângâi cu gândul că au fost genii în care a izbucnit adevărata puterea artistică după ce au trecut de treizeci de ani; mă mângâi văzând cazul colegului meu literar, Corneliu Moldovanu, care dintr'un «simplu virtuos de formă» (Conv. crit. II p 7) și plecând de la «verbalismul național» (Id. IV p 3) «a ajuns să ne dea în anul acesta (1909) cea mai însemnată operă a liricei noastre» (Id. IV p 3). Când se mai întâmplă astfel de minuni, înregistrate chiar de d. Dragomirescu, nu e de disperat...

* * *

Și acum am încheiat cu învățămintele cazului acestuia. Cred că întâmplarea își va păstra interesul ca experiență literară. Atât de fec unde rezultate a dat analiza aceasta! Și apoi e și o parte veselă aci. De obicei, la noi, mulțumită atmosferei făcută de critică, publicul înțelege pe poeți ca pe niște mielușei cu lână candidă care pasc florile fragede de pe plaiurile Parnasului, iar pe critic ca pe un lup fioros care dă năvală și sfășie pielea mielușelului, ba uneori, vai, chiar îl ucide! Și acum ce s'a întâmplat? Un mielușel cu o «simțire de o frăgezime, de o delicatețe, si de o seninătate pastorală în adevăr vrigiliană» a încolțit și el cu o contradicție pe lup. Iar lupul dă mereu îndărăt și retractează mereu mărâind...

Insă—lăsând gluma la o parte—nu contrazicerea caracterizează pe d. Dragomirescu; acesta e un caz rar. Politicaria literară are metode speciale, din care abia am pomenit câteva astăzi. Și aci e partea cu a-

devărat originală. Pe acestea însă le voi arăta mai târziu într'un articol asupra întregii activități, ca critic literar, a d-lui Dragomirescu.

G. Vâlsan.

Notă. Apreciez cu toată stima gestul colegilor mei literari dela «Falanga» care, în urma cazului meu, nu au mai primit să fie «conducători» — în spinarea cărora să cază isprăvile d-lui Dragomirescu, — ci numai «colaboratori» (vezi frontispiciul «Falangei» No. 13). Totuș d. Dragomirescu îndrăznește să afirme că în afacerea asta de corectitudine, nu numai d-sa se simte «drept și împăcat cu sine însuși» (ceea ce îl privește — sunt suflute de o tărie excepțională!) dar «și cu sine toți cei ce-l urmăresc». Asta mă silește să invit pe d. Gârleanu, în primul rând om de onoare, cărui eu i-am încredințat scrisorile mele, să lămurească: 1) Dacă d-sa și ceilalți conducători ai «Falangei» au aprobat ca d. Dragomirescu să-mi dea un răspuns public fără ca revista să-mi publice scrisoarea. 2) Cine a făcut notița prin care redacția se obligă să-mi publice scrisoarea, și cine totuș, după această angajare scrisă și după cererea mea repetată, s'a opus publicării? 3) Dacă d-sa (d. Gârleanu) a comunicat cererea cin a doua scrisoare a mea d-lui Dragomirescu, care acum se face a nu fi știut de această scrisoare.

— Cât despre restul articolului pe care d. Dragomirescu îl aruncă prin mitrailleuza sa cu repetiție «Falanga», el confirmă întru totul — ba încă trece și pe deasupra, — imagina pe care eu am dat-o despre criticul sofist. Subt haina unui stil mult mai cumpătat ca înainte, — și asta mă bucură, — d. Dragomirescu nu răspunde la mai nici una din învinuirile mele categorice din primul articol, mă acuză totuș că eu nu mi le dovedesc — când am fost aproape pedant în dovedirea lor! — mă face «mehedințist», îmi atribuie exclamări scrise pe care nu le-am făcut niciodată și pe deasupra induce în eroare din interes pe cititori. Eu am dat textual pasagiile cu «oarecare» și «tutti quanti». Iată cum comunică d. Dragomirescu că a vorbit atunci de mine:

«Adăogam că aceste merite (ale lui Cerna) erau așa de mari, că d. Vâlsan, ca poet, nu poate fi pe lângă dânsul, decât un «oarecare», ca și alți poeți buni, dar fără mari merite, pe vremea aceea. Va să zică făcându-l «oarecare» eu am vorbit de Vâlsan «poetul» și numai întrucât îl comparăm cu Cerna. Acest lucru iarăș nu se poate nega. (Falanga No. 13. Sublinierile sunt ale d-lui Dragomirescu).

Nu se poate nega? Da, în parte nu se poate nega, așa cum e spus aci. Dar așa a spus odată? Ce sofisticărie îndrăzneată! Pentru că d. Dragomirescu în citatele, pe care doar le-am publicat aci și pot fi ori când subt ochii cititorilor, nu vorbește de mine numai întrucât mă compară cu Cerna, ci asta e o restricție pe care o face acum; nu mă depreciază numai ca poet, cum afirmă acum; nu face atunci rezerva că sunt poet bun, cum afirmă acum; și nu face nici restricția că e vorba numai de vremea aceea, cum afirmă acum.

Dar după alterarea intenționată a citatelor mele, după argumentarea sofistică bazată pe astfel de citate, după rectificări radicale nemărturisite — toate dovedite — în acest No 13 al «Falangei» a venit la rând calomnia. Aceasta ca să se întregească fisionomia de polemist d-lui Dragomirescu. Cu toate că a început d-sa să mă atace pe mine și eu numai am răspuns, acum repetă din nou neadevărul că am fost îndemnat

de «Convorbiri literare» ca să-l atac pe d-sa. «Acesta e rolul d-lui Vălsan și aceasta trebuie s'o știe toți». Declar încă odată că aceasta e un neadevăr. Căci nu există nici o legătură, în cece privește polemica de față, între mine și «Conv. lit.» Cum să numesc pe omul care afirmă cu atâta tărie lucruri care pot compromite reputația cuivă, și totuși nu dovedește nimic din spusele sale? — Și oare întru cât această calomnie ar fi un argument pentru d. Dragomirescu? Eu arăt contradicții, arăt alterări de adevăr, arăt argumentări sofistice. D. Dragomirescu răspunde: «Convorbirile literare te-au îndemnat». Ei și? Ai scăpat d-ta prin asta de confracții, alterări, sofisme?

În același număr d-sa îmi bănuiește caracterul (asta îmi aduce aminte de zicătoarea; flămândul codrii visează) și insinuează că i-aș fi frecventat cercul literar fiindcă aveam «trebuință de un certificat emanat de la subsemnatul (adică d. Dragomirescu). La aceasta să răspundă!» Răspund cu următoarele fapte: Ori ce absolvent și licențiat al facultăților noastre care vrea să devie profesor secundar, e obligat să facă lecții practice la Seminarul pedagogic universitar, la două obiecte. Eu sunt licențiat în filosofie și am făcut lecții practice la trei obiecte: filosofie, geografie, (pe care în facultate am avut-o ca obiect secundar) și română (cu toate că în facultate n'am dat examene la filologie). Deci mă puteam dispensa de d. Dragomirescu care predă lecții numai de română, și dacă mi-am mai adăogat această nouă sarcină, a fost numai de dragul obiectului. Eu mi-am dat capacitatea ca profesor în filosofie și geografie, deci se dovedește cu atât mai mult că n-am avut nevoie de certificatul d-lui Dragomirescu, și că am urmat de drag obiectul d-sale.—Ca să se vadă mai bine că d. Dragomirescu calomniază sunt silit să pomenesc de unele titluri ale mele: Certificatul pedagogic dat de d. Director al Seminarului și Rector al Universității din București; d. C. Dumitrescu-Iași îmi dă cea mai înaltă calificare pe care a dat-o acest Seminar universitar. Asemenea eu sunt singurul premiat (cu premiul Hilel) al acestui Seminar, pentru meritele mele pedagogice. Și ca culme, actualmente eu sunt profesor la acest Seminar universitar, tocmai în locul d-lui Dragomirescu. Și în astfel de condițiuni aș fi avut nevoie să obțin, cu mijloace josnice, un certificat *de prisos* dela d. Dragomirescu. Pentru toate câte spun eu aci sunt acte oficiale care stau mărturie și pot fi ori când consultate.—Eu găsesc josnic mijlocul acesta de a amesteca într'o polemică literară astfel de insinuări revoltătoare. Și ce a câștigat? Căci ce are aface asta cu discuția noastră? Răspund eu: Apucătura sofistului care discutând, vrea să și te coboare, murdărindu-te, și care, spre a scăpa de încurcătura, caută să devieze chestiunea.

G. V.

CRONICA LITERARĂ

Prietenul și colaboratorul nostru, preotul I. Agârbiceanu, puternicul povestitor din Ardeal, a fost zilele acestea oaspetele nostru. Cu toții ne-am bucurat de venirea lui și vom păstra o frumoasă amintire despre seninul preot.

La Teatrul Național s'au intrunit o parte din autorii noștrii dramatici pentru a-și alege trei membrii din care Ministerul să numească unul în comitetul de lectură înființat prin noua lege. Autorii dramatici convocați trebuiau să în-

deplinească o condițiune : să aibă două piese sau numai una în 4 acte (? !)

Au fost aleși domnii Delavrancea, A. G. Florescu și G. Ranetti. Ministerul va numi pe Domnul Florescu, autorul pieselor : *Sanda* și *Chinul*.

— *Revue des Deux Mondes* (1 April 1910) *La Faiblesse Humaine* de Paul Margueritte. *Anatole Leroy Beaulieu*, într'un foarte documentat articol : *La Russie nouvelle et la liberté religieuse* arată influența care a avut-o ucazul dat de țar în 1905 privitor la libertatea cultului religios în Imperiu. Cei care s'au folosit mai mult au fost catolicii care însă n'au putut câștiga în partea lor pe «uniții» priviți de stat ca ortodoxi.

Cu prilejul unui studiu asupra lui Fontenelle făcut de Henri Potez, *Emil Faguet* pomeneste aprecierea făcută asupra acestui moralist de Sainte-Beuve și mai cu seamă de Nietzsche. Despre a acestuia din urmă scrie mai mult Faguet și arată cât de influențat era filozoful german de citirea scrierilor lui Fontenelle. În privința spiritului și a prețioșității, Fontenelle are mare înrudire cu Voiture și de la amândoi se inspiră Marivaux, mai târziu.

Un studiu făcut asupra menageriilor din Versailles și Trianon, de *Gustave Loisel*, ne dă amănunte interesante din viața casnică a lui Ludovic al XIV care le înființează. Toată lumea putea să vie să le vadă și printre vizitatori erau zăriți foarte des : Lafontaine, Molière, Racine, și Boileau.

Despre urmarec înfrângerii de la Sedan și despre captivitatea lui Napoleon al III-lea care a fost ținut în castelul Wilhelmshöhe de lângă Cassel scrie în «*La captivité de Napoleon III*», cu mult interes Henri Weischingher.

André Bellessort sfârșeste paginile sale cu amintiri din călătoria făcută în Suedia. Găsim în acest «*Voyage en Suède*» impresiile ce i-a lăsat o casă veche țărănească a lui Linné—și castelele prea

încărcate ce se oglindesc în apele liniștite ;—un bal printre studenți ; — parlamentul,—și o conversație cu criticul Oscar Levertini despre poezii și poezia Suedeză.

Articole economice și sociale : *Outre Manche* — *Lendemain d'Elections* și *L'Impôt sur le revenu sous l'ancien Régime*.

La Revue (1 April 1910.)

Emile Hinzelin încântat de frumusețea ce se întâlnește la fie ce pas în Franța scrie cu multă convingere un articol *Notre patrimoine de beauté* în care arată cum s'ar putea păstra mai multă vreme frumusețile care fac gloria țării lui și cum s'ar putea trezi în sufletul copiilor, în școli, dragostea pentru ea.

Despre cele trei volume de opere postume ale lui Ibsen ni se dau interesante amănunte de către Martine Rémurat. Cu ajutorul lor se poate înțelege elihul cum lucra marele cugetător, evoluția cugetărilor lui, fără a putea însă alunga acel văl tainic și misterios care a impresurat tot deauna personalitatea lui. Câte-va din cugetările lui găsite sunt tipărite aci în traducere franceză.

Jehan d'Ivray continuă cu impresiile ei din Harem.

Philippe de Néry a făcut câte-va vizite la diferiți șefi de școli religioase de care bine înțeles Parisul nu se putea lipsi.

Emile Faguet are un articol favorabil romanului *Le Miroir aux alouettes de Mestral-Combremont* : *Une étude féministe sous forme de roman*.

Scrișori inedite de *Lafcadio Hearn*, un scriitor englez care a pătruns cu multă artă sufletul japonezilor în diferitele sale stări.

Un articol care va interesa mult pe fisicieni : *Une Révolution dans les sciences physiques.—Vers l'unité de la matière*.

Dări de seamă asupra ultimelor romane apărute. Alta asupra teatrului lui Baizac.

BANCA LATINĂ

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SOCIAL LEI 5.000.000

Sediul: București, Str. Smârdan, No. 2

PROSPECT

Banca Latină formată pe acțiuni la purtător a 200 lei una, deschide chiar de acum subscriere publică pentru completarea mărireii capitalului social.

Condițiunile de subscriere sunt:

20 la sută se va vărsa odată cu subscrierea, adică de acțiune	} Lei 50
plus o taxă de curtagiu, fise, etc. de acțiune în total	
20 la sută după două luni dela primul vărsământ, adică	» 40
30 la sută la 15 Septembrie 1910, adică de acțiune . . .	» 60
30 la sută la 15 Noembrie 1910, adică de acțiune . . .	» 60

Domnii subscriitori cari ar dori ca întregul vărsământ la acțiunile ce subscriu să-l facă integral, li se va face o bonificație de 6 lei de fiecare acțiune.

Anul social începe la 1 Ianuarie și se încheie la 31 Decembrie.

Din beneficiul net, compus din produsul tuturor afacerilor societăței se va preleva, mai întâi un **minimum** de 5 la sută pentru crearea fondului de rezervă, alți 5 la sută ca procent la capitalul vărsat și restul beneficiului se va distribui acționarilor ca al doilea dividend.

Fondul de rezervă care se va urca până la jumătatea capitalului social este tot averea acționarilor.

Subscrierile acțiunilor și vărsămintele se fac în București la Sediul Băncii din strada Smârdan No. 2, în fața Bisericii Rusești.

Subscriitorii din țară vor trimite aderările și versămintele prin cecuri sau scrisori de valoare la adresa Băncii, și cu primul curier vor primi chitanțe respective.

COMITETUL DE DIRECȚIUNE:

D-1 M. C. Haret, proprietar, fost Director G-ral al Creditului Agricol și Viticol.

D-1 Comandor I. Coandă, proprietar, fost Director al Serviciului Maritim Român.

D-1 Scarlat Arion, Dr. în drept, avocat, m. propr. rur.

D-1 I. N. Cesărescu, Dr. în drept, avocat, propr. fost prim-ajutor de primar al Capitalei.

D-1 C. N. Luca, comerciant, proprietar rural.

D-1 Henri Hefti, proprietar, fost Director al Băncii franceze, fost Director al Băncii Comerciale Române, din București.

D-1 I. G. Testiban, proprietar, fost Director al Băncii de Credit și Scont.

LIBRARIA NAȚIONALĂ

SOCIETATE COOPERATIVA PE ACȚIUNI

47, — CALEA VICTORIEI — 47,

FURNISEAZĂ TOT FELUL DE CĂRȚI ROMÂNE ȘI STRĂINE, PRECUM ȘI
RECHIZITE ȘCOLARE, DE BIUROU, etc.

CASĂ DE EDITURĂ

REVUE GÉNÉRALE

des sciences appliquées

PÉTROLE, — MÉCANIQUE, — INDUSTRIE, — FINANCES

Paraissant deux fois par mois.

— Rédaction et Administration : Str. Câmpineanu 60, București. —

Abonnement : 30 fr. p. Roumanie (36 p. l'étranger) par an.

PROGRESUL ROMÂNESC

MAGAZIN DE CONSUM

MARE ASORTIMENT DE COLONIALE. — BIURURI LUXOASA

București, Strada Fântânei No. 1, colț cu Calea Victoriei.

G. Constantinescu & T. Eremie

INGINERI

BIUROU TECHNIC

București, Str. Câmpineanu No. 60.

EXECUTĂ TOT FELUL DE :

— LUCRĂRI IN BETON ARMAT —
REZERVOARE DE PETROL. — MAGAZII
MAȘINI, INSTALAȚII MECANICE
PODURI ȘI CĂI FERATE

PROTECTOR

Oficiu internațional de brevete și
invențiuni

București, Str. Câmpineanu No. 60.

TIPOGRAFIA

Stabilimentul de Arte Grafice
GEORGE IONESCU

București, — Strada Academiei, 30.

Efectuează orice fel de lucrări
atingătoare de această branșă, precum :

REVISTE, ZIARE, CĂRȚI
ȘCOLASTICE, HOTĂRNICII,
TEZE DE LICENȚĂ
CECURI, COMPTURI, CĂRȚI DE
VIZITĂ, DIFERITE INVITAȚIUNI,
AFIȘE IN DIFERITE CULORI ȘI
IN DIFERITE LIMBI ȘI FORMATE.
EDITEAZĂ CĂRȚI DIDACTICE
APROBATE

Deviza Stabilimentului este :
Acurateța, Promptitudinea și
Prețuri moderate.